

ne is beszéljünk. Igen érdekesek a *Revue Internationale du Travail* állandó statisztikai adatai a munkanélküliségről, a bérek és az életköltségek indexeiről. „Az itt megadott szám adatok többnyire mélyen a valóság alatt maradnak. A statisztikák főértéke abban áll, hogy az egyes időszakok közti ingadozásokat visszatükrözik és így csupán az általános összehasonlítások céljára használhatók fel.“ — írja bevezetőül maga a szerkesztőség.

A B. I. T. inkább szakembereket érdeklő folyóiratai és kiadványai közt szerepelnek még többek közt: a *Chronique de la Sécurité Industrielle*; a *Bibliographie de l'Hygiène industrielle*; a *Recueil international de Jurisprudence du Travail*; az *Etudes et Documents* stb. . .

A Népszövetségnek az igazán korszerű kulturális élettől való elmaradását kimondottan kulturális jellegű kiadványai mutatják a legkirívóbban. A *Bulletin de l'Enseignement de la Société des Nations* kötelességszerűen optimista szólamain keresztül minduntalan átüt a valóságtól való elszakadtság érzése.

A nemzetközi Szellemi Együttműködési Bizottság (*Commission de Coopération Intellectuelle*) munkájának meddősége világosan veti fel a kérdést: mielőtt nemzetközi szellemről beszélnénk, abban kell megegyeznünk, hogy milyen szellemre gondolnak. Európa politikai térképére vetett egyetlen pillantás elég ahhoz, hogy megállapíthassuk, milyen is az a szellem, melyet terjeszteni az egyes államok „szellemi“ képviselői hivatottak.

A Népszövetség időszaki kiadványai közül a legérdekesebb és a legtanulságosabb a *Bulletin mensuel de statistiques*. Olvasását ugyan külön meg kell tanulni, de nem kár a fáradságért. A végtelen számoszlopok visszariasztják az embert. De ha egyszer neki határozta magát az ember, úgy mindenkor feszült figyelemmel fogja követni. A grafikonok még a számoknál is beszédesebbek. Például milyen elgondolkoztató a világkereskedelem immár hetedik éve folyton lejjebb konyuló görbéje, melynek a zéró felé haladó zuhanását még a depressziós időszak egyes hirtelen fellendülései sem tudták akár időlegesen is feltartóztatni.

A Népszövetség hatalmas szervezet. Időszaki kiadványainak csupán egy részére tudunk most rövid pillantást vetni. De ezek is igazolják, hogy a Népszövetség 16 éve egy nagy illúzió fokozatos pusztulásának a története. De az illúzió túl megmaradt egy nagy tanulság: a népek közti élet nemzetközi megszervezésének a szükségessége. A Népszövetség, az érdekek és a küzdelmek gépezetébe szorítva, nem válhatott azzá, amit tőle az utópisták vártak. A legutóbbi évek eseményei azonban új szerephez juttatták. Talán egyik eszközévé válhat a béke megőrzésének mindaddig, míg az emberiség sorsát eldöntő erők végső összecsapására kerül a sor.

(Cluj)

Csehi Gyula

* Ezek a betűk Sir John különböző címeinek és máltóságainak a rövidítései.

A FASIZMUS HÁBORU ELMÉLETE. Nagy háborúk után gyakran új katonai elméletek keletkeznek. Így teremtette meg például *Clausewitz* a napoleoni háborúk után a kapitalizmus klasszikus hadászati elméletét. A világháború után is tömegével jelentek meg a katonai könyvek. A kiadványok mennyiségének azonban a legkevésbé sem felel meg a minősége. A legfőbb vezető államok katonai irodalmában 1918 óta ugyanaz a zavar tapasztalható, mint a civil hadászati teoretikusok fejében. Ennek

a zavarnak a világháború a magyarázata. Valamennyi vezérkar 1914-ben a gyors, energikus mozgóháborúra készült fel. Pár hét után azonban az arcvonal az állóharc formájába merevedett. Hatalmas tüzelő fegyverek fenyegető körében az emberek lövészárkba ásták be magukat. Kiderült, hogy a tábormokok, akik a háborút előkészítették és akarták nem tudtak úrrá lenni a háború felett. Befejezni sem tudták. A befejezést az 1918-ban lezajlott novemberi forradalmak hozták meg. A háború mindenütt polgárháborúba csapott át. Ezért tanulmányozzák ma a háborút úgy a hadvezetést mint a háború következményeit illetőleg együttesen.

A fasizmus nem tud felmutatni saját hadászati elméletet; Németországban és Itáliában ugyanazon hadászati elméletekről vitatkoznak, mint a többi vezető államokban. A kérdés különösen Itáliában indított lélek vitát. Ennek a vitának az áttekintése egyúttal áttekintése az imperialista hadászati elméleteknek is.

Fridrich Engels szavai szerint „semmi sem függ jobban a gazdasági előfeltételektől, mint ép' a hadsereg és a flotta.“ Hozzátehetjük, hogy ezért a hadászati elméletek a legmeglepőbb exaktsággal felelnek meg a szóbanforgó ország fejlettségi fokának. Ez vonatkozik Itáliára is. A világháború után az olasz politikát a francia-olasz ellentét uralja. Egy olasz-francia háború esetén az Alpések, mely ép' ezen a területszakaszon éri el legnagyobb magasságait, erős akadályt jelent. Napoleon mondása szerint ugyan egész hadsereg átkelhet egy hegyen olyan utakon is, amely tulajdonképpen csak egy kecske számára járható, mégis az ilyen hatalmas hegylánc nehezen leküzdhető akadály. Sokkal könnyebb az Alpéseket átrepülni. Ha viszont a háborút csak repülőgépekkel bonyolítják le, akkor lehet a legénységet kizárólag a polgárilag megbízható körökből kiválogatni. A háború polgárháborúba való átcsapásának a veszedelme ezzel megoldást nyerne. Ezen az alapon Douhet olasz tábormok különleges elméletet teremtett, mely, hogy Pétain francia marsall szavait idézzük, a szellemeket már tíz éve izgatja. Kétségtelenül: a háború utáni idők egyik legeredetibb, ugyanakkor azonban legvakmerőbb és legkalandorkezdvelőbb hadászati teoretikusa Douhet. Douhet a Fullerizmus iskolájába tartozik, abba az iskolába, amely a tömeghadseregekkel szemben kicsiny, technikailag kitűnően képzett sereget állít. Fuller maga kicsiny tankereget javasol, amely szerinte felette áll minden tömeghadseregnek. Fuller társa viszont a fiatal angol teoretikus, Liddel Hart expedíciós seregek alakítását tartja helyesnek, amelyek az angol hadiflottára támaszkodnának. Douhet radikálisabb mint Fuller és Liddel Hart. Douhet lemond a szárazföldi hadseregről és a flottáról és figyelmét az új fegyvernemre: a légiflottára összpontosítja. Ezzel az új fegyvernemmel úgy véli, hogy a háborút pár nap alatt be lehet fejezni győzelmesen. Douhet szerint az ellenséget a mögöttes országrészben olyan érzékenyen kell sújtani, hogy az összeomoljék. A kis szárazföldi hadsereg és a tengeri flotta viszont az ellenfél vereségét nem tudja előidézni, ezért szorítkozik Douhet bámulatos egyoldalúsággal a légi fegyverre. Szerinte a nemzet minden erejét erre kell összpontosítani, Douhet a következőket mondja: „az alapelv: a) a szárazföldi hadseregnek mindaddig kell kitartania, amíg a döntés a levegőben megtörtént. b) A hadiflotta defenzívára tartozik szorítkoznia. c) A légi flotta kötelessége a döntés.“ (*Revista Aeronautica*, 1929.) Douhet azonban nemcsak térbelileg követeli a feltételnélküli határozott koncentrációt, hanem időbelileg is. Joggal hangsúlyozza, hogy az a bombamennyiség, amit a legutolsó háború folyamán valamely városra ledobtak összehasonlíthatatlanul pusztítóbban hatott volna, ha egyetlen egy napon, egyetlen egy óra alatt dobják le. Valószínűleg tüstént átitó erejű sikert ért volna el.

Douhet hadászati elmélete Olaszország politikai, gazdasági és földrajzi feltételeinek felel meg. Elmélete nem maradt felelet nélkül, különösen az utóbbi időben, amikor Itália a német veszedelem nyomása alatt Franciaország és szövetségesei felé közeledett, került Douhet elmélete kritika alá. Legismertebb elméleti ellenfelei *Ettore Bastico* és *Rocco Moretta* tábornokok. A legélesebben Bastico tér el Douhettől. Bastico me-reven kitart a régi mellett s az u. n. régi fegyvereket: a tüzérséget, a gyalogságot és a lovasságot dicséri. A *jövő háborúi* című három kötetes művében hangsúlyozza, hogy: „A harc döntő tényezője a gyalogság marad“. Foglalkozik a tankháború és a motorosítás kérdéseivel, nyomatékkal utal azonban a nehézségekre. A mechanizálás és a motorosítás tulbecsülése ellen szól a benzin és az utánpótlás kérdése. Bastico elméletei is Olaszország sajátos feltételeiből következnek. Douhet az Alpokat repülőgépekkel akarja „átugrani“. Bastico hadtesteivel és hadosztályaival, melyeknek egy hegyláncon való átkelésre óriási tréningekkel együtt hetekre, vagy hónapokra van szüksége. Vajjon a tankosított és motorosított tüzérség alkalmazható-e a hegyek közt? Ez a kérdés még megoldatlan. Bastico inkább bizik az emberben, a lóban vagy az öszvérben, mint a gépben.

Kevésbé ragaszkodik a régihez Bocco Moretta. *Milyen lesz a jövő háborúja?* című könyvében kimerítően ismerteti Fullert Douhetet, Seecket, Basticot és Hierlt (ez utóbbi Hitler katonai bizalmasa) Moretta maga az u. n. „mérsékelt“ elméletet fogadja el, amelynek az angol *Neon* és a német *v. Bernhardi* és *Hierl* a képviselői. Moretta, aki egész csomó fentartással csatlakozik ehhez az irányhoz, írja: „A holnap háborúja az a háború, amit mi a mi fegyvereinkkel és a szellemünkkel vívunk meg. Vajjon ez a háború a tudomány háborúja lesz? Igen. Vajjon e háborút szárazon, vizen és a levegőben vívjuk? Bizonyára! Valamennyi fegyver, a régi és az új fegyverek háborúja lesz ez, amit egy hadvezér egységes operációs terve szerint vezetünk? Igen!“ Ez a program világos, s ez a program az imperialista vezérkarok felfogása.

(R. H.)

A NEGYEDIK PANEURÓPA KONGRESSZUS. Sokan jámbor, utópista álmodozásnak tartják a páneurópa-törekvéseket. Nem gondolnak arra, hogy azok az izig-vérig regresszív és keresztül-kasul praktikusán józan emberek, akik ezt a mozgalmat vezetik és támogatják, nem éppen alkalmasak az álmodozók szerepére. Az eddig lezajlott páneurópa kongresszusok (I. Bécsben 1926; II. Berlinben 1930; III. Bázelen 1932.) szószaporító tanácskozásai sok értelmetlenségről, korlátoltságról és illúzióról tanuskodtak. De a gyakorlati beállítottságot aligha lehet azoktól elvitatni.

A Schuschnigg kancellár védnöksége alatt Bécsben megrendezett 4. kongresszus problémái minden zavarosságuk és egyoldalúságuk mellett is korproblémák voltak. A kapitalizmus válsága. A kapitalista termelési rend megmentése az összeomlástól. Nem a gyakorlatiasság hiányának, hanem a polgári közgazdasági tudomány csődjének kell betudnunk, ha e problémák megközelítésénél csak gőgicséléseket hallottunk. Az eddigi kongresszusok tanácskozásaitól eltérően még a polgári sajtó is agyonhallgatta azokat.

Szerencsére a kongresszust nyilatkozatok és brosurák előzték meg. Ezek segítségével Coudenhove-Kalergi előadása, amit június 29-én a francia rádiók mikrofonja előtt is elmondott, valamint az egész vitaanyag érthetővé és megmagyarázhatóvá lesznek.

A páneurópa felfogás előtt csak az európai kapitalizmus válsága is-